

Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri ile Yaratıcı Düşünme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*

Examination of the Relationship between Reflective Thinking Tendencies and Creative Thinking Levels of Teachers

Mustafa EROL¹, Ahmet EROL², Sebahattin ÇALIŞIR³, Mehmet BOZAN⁴

Geliş Tarihi/Received: 07/02/2019 Kabul Tarihi/Accepted: 21/03/2019 Yayın Tarihi/Published: 15/04/2019

Özet: Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve yaratıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda çalışma nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama araştırması kapsamında yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcıları 2016-2017 eğitim öğretim yılında İstanbul'un Esenyurt ilçesinde görev yapan okul öncesi, sınıf ve branş (Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, İngilizce, Fen Bilgisi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri, Resim, Müzik, Beden Eğitimi) öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmanın verileri "Ne Kadar Yaratıcısınız?" Yaratıcılık Ölçeği ve Öğretmenlerin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği ile elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler T-Testi, İlişkisiz Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), puan değerleri arasındaki ilişkileri belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı ve veriler arasındaki yordama durumunu ortaya koymak için Basit Doğrusal Regresyon analizi gibi istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları dikkate alındığında ölçeğin alt boyutlarından sorgulayıcı ve etkili öğretim ve mesleğe bakış açıları arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık belirlenirken diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunamamıştır. Ayrıca ölçeğin açık fikirlilik alt boyutunda 0-5 yıl çalışan öğretmenler 6-10 ve 11-15 arasında görev yapan öğretmenlere göre daha açık fikirli oldukları ve branş öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre daha araştırmacı oldukları belirlenmiştir. Yansıtıcı düşünme alt boyutları ile yaratıcı düşünme puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler belirlenmiş ve yansıtıcı düşünme puanlarının toplam varyansı %19 düzeyinde açıkladığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yansıtıcı Düşünme, Yaratıcı Düşünme, Öğretmenler

Abstract: The aim of this study was to examine the relationship between teachers' reflective thinking tendencies and creative thinking levels. For this purpose, the study was carried out by using relational screening research which is one of the quantitative research patterns. The participants of the study were pre-school, primary school and branch teachers who worked in Esenyurt district of Istanbul in 2016-2017 academic year. The data of the research were obtained through the "How Creative Are You?" Creativity Scale and Scale of Teachers' Reflective Thinking Tendency. The data obtained from the research were analyzed by using statistical methods such as T-Test, Unrelated Samples One-Way Variance Analysis (ANOVA); Pearson Moments Product in order to determine the relationship among scores and Simple Linear Regression analysis in order to reveal routine among the data. Considering the findings of the study, while significant difference between questioning and effective teaching and professional perspectives was found according to gender in the sub-dimensions of the scale, no significant difference was found in the other sub-dimensions. In addition, it was determined that the teachers working between 0-5 years were more open-minded than the teachers working between 6-10 and 11-15 years and also branch teachers were more inquisitive than primary school teachers in the open-mindedness sub-dimension. Positively significant correlations were found between reflective thinking sub-dimensions and creative thinking scores, and it was revealed that total variance of reflective thinking points was 19%.

Keywords: Reflective Thinking, Creative Thinking, Teachers

Önerilen Atıf Bilgisi/To Cite This Article: Erol, M., Erol, A., Çalışır, S. ve Bozan, M. (2019). Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri ile Yaratıcı Düşünme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Temel Eğitim Dergisi*, 1(2), 20-29.

*Bu çalışma IV. International Eurasian Educational Research Congress (EJER), Denizli, Türkiye, 11-14 Mayıs 2017 tarihinde sözlü olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş ve düzenlenmiş şeklidir.

¹ Araştırma Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye, merol@yildiz.edu.tr

² Araştırma Görevlisi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Denizli, Türkiye, ahmete@pau.edu.tr

³ Sınıf Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, Esenyurt Ali Fuat Üstün İlkokulu, İstanbul, Türkiye, sebahattinclsr@hotmail.com

⁴ Sınıf Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, Esenyurt Ali Fuat Üstün İlkokulu, İstanbul, Türkiye, mehmetbozan@msn.com

1. Giriş

Her an her yerde bir olgu olarak karşımıza çıkan eğitim; bireylerin doğumuyla başlayan ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bu süreçte birey doğuştan getirmiş olduğu birçok özelliği toplumla etkileşim sonu ortaya çıkarmakta ve karşılıklı olarak birbirlerini etkilemektedirler. Bu etkileşim sonucu birey dolaylı veya dolaysız birçok yeni özellik kazanmaktadır. Bu etkileşimi artırmak için bireylerin yaratıcı düşünme ve yansıtıcı düşünme becerileri gibi üst düzey düşünme becerilerini geliştirmemiz gerekmektedir (Tuna ve Temizkalp, 2013). Yaratıcılığı her bireyde var olan ve insan yaşamının her döneminde bulunabilen bir yetenek günlük yaşamdan bilimsel çalışmalara kadar uzanan geniş bir alanı içine alan süreçler bütünü olarak ifade etmek mümkündür (Uslu, 2013). Torrence (1974) ise yaratıcılığı problemlere bilgi eksikliğine ve mevcut olmayan durumlara karşı duyarlı olup güçlülere çözümler bulma olarak tanımlamıştır (Akt, Duran ve Saraçoğlu, 2009). Yansıtıcı düşünme ise, geçmiş, şu an ve gelecek arasında bağlantı kurmayı sağlayan bilişsel bir farkındalık ve kişinin kendi yöntem ve bakış açısına odaklanarak mantıklı ve bilgiye dayalı karar alma sürecidir (Taggart ve Wilson, 1998; Lipman, 2003; Tan ve Goh, 2008). Yansıtıcı düşünce kavramının temelleri John Dewey tarafından atılmıştır (Alp ve Taşkın, 2008). Ayrıca yansıtıcı düşünmeyi Dewey (1933), aktif, sürekli ve dikkatli yoğunlaşma gerektiren bir süreç, Mezirow (1991) ise kritik değerlendirme süreci olarak tanımlamıştır. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere yansıtıcı düşünme insanın kendi öz eleştirisini yapabilme ve bilinçli olarak bir konu hakkındaki düşünmesidir. Yansıtıcı düşünme bireylerin olumlu duygular geliştirmelerine, deneyimleri üzerinde düşünmelerine, yaptıklarının farkına varmalarına ve deneyimleri yoluyla öğrenmelerine yardımcı olur (Sönmez, 2010; Cengiz ve Karataş, 2015). Ayrıca yansıtıcı düşünen birey problemlerinin çözümüne yönelik kararlar alabilmekte, aldığı kararları uygulayabilmekte, kararlarının sonuçlarını değerlendirebilmekte ve yeni fikirler üretmek yaratıcılığını geliştirebilmektedir (Norton, 1994; Yorulmaz, 2006).

Öğretmenlerin yaratıcı bireyler yetiştirebilmeleri için öncelikle kendilerinin yaratıcı düşünme becerisine sahip olması gerekir (Yenilmez ve Yolcu, 2007). Çünkü yaratıcı öğretmen; konuya göre farklı etkinlikler oluşturan, öğrencilerinin potansiyeline göre etkinliklerini hazırlayan ve yürüten, sınıf ve okul ortamında karşılaştığı problemlere çözüm önerileri sunan, değişikliklere uyum sağlayan, malzeme ve değişik fikirleri eğitim ortamına getirerek öğrencilerinin beklentilerini karşılayan, ikili ilişkilerde kolay iletişim kuran ve farklı öğrenme ortamları yaratmada istekli olan kişidir (Kranıyk ve Bartlett, 1965; Schreglmann ve Kazancı, 2016; Uçar ve Dağlı, 2017). Ayrıca yaratıcı bireylerde estetiğe önem veren, öz eleştiri yapan, başarılı olan, kendine yeten, duygudaşlık kuran, üretken olan, eksikleri frak eden ve konu hakkında sürekli düşünen, sürekli yeniyi arayan, meraklı ve bilme dürtüsü olan kişilerdir (Davaslıgil, 1989; San, 1985; Yavuzer, 1996; Wilson, 1997; Sungur, 1997). Ayrıca yansıtıcı düşünmenin öğretim ve öğrenme düzeyine ilişkin olumlu ve olumsuz durumları ortaya çıkarması bakımından öğretmenler tarafından bilinmesi ve uygulanması gerekir (Hepşen, 2010). Çünkü yansıtıcı düşünme ile öğretmenler eğitim ve öğretim faaliyetlerindeki tüm olasılıkları hesap edebilecek ve eğitsel faaliyetlerini ona göre yapabileceklerdir. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri, bilişsel bilgi ile uygulama arasında köprü görevi gördüğünden önemli görülmektedir (Altınok, 2002). Dewey, yansıtıcı düşünmenin ve öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğretmenlerin açık fikirlilik, samimilik ve sorumluluk gibi duyuşsal alan özelliklerine sahip olması gerektiğini ifade etmektedir (Doğan-Dolapçioğlu, 2007). Bu bağlamda insan yaşamında önemli bir rolü olan eğitim örgütlerinde yenilikçi, yaratıcı ve yansıtıcı düşünen öğretmenlere büyük oranda ihtiyaç duyulmaktadır (Mousavi, Heidary ve Pour, 2011).

1.1. Çalışmanın Önemi ve Amacı

Literatür incelendiğinde yansıtıcı düşünmenin diğer düşünme türlerinden bağımsız olmadığı yaratıcı düşünme gibi düşünme türleri ile bağlantılı olduğu ifade edilmektedir (Ersözlü, 2008). Ayrıca yansıtıcı düşünme, öğretmenlerin örtük olan öğrenme alışkanlıklarını ortaya çıkarmaya, üst düzey düşünme becerisi geliştirmeye, karşılaştıkları problemlere çözüm üretmeye, mesleki gelişimlerini sağlamaya ve kuram ve uygulama arasında bağlantı kurmalarına yardımcı olmaktadır (Güney, 2008; Kızılkaya ve Aşkar, 2009). Yaratıcı düşünme becerisinde üst düzey düşünme becerileri kapsamında değerlendirildiğinden yansıtıcı düşünme becerisi ile olan ilişkisi bu çalışma kapsamında ele alınmıştır. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve yaratıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesi öğretmenlerle ilgi yapılan ve yapılacak çalışmalara yön vereceği açıktır. Bu çalışmada yaratıcı öğretmen özelliklerinin yansıtıcı özellikleri araştırılmış ve yaratıcılığın yansıtıcı düşünmeyi etkileyip etkilemediği incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı öğretmenlerin yansıtıcı ve yaratıcı düşünme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır.

- Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve yaratıcı düşünme becerileri cinsiyet, kıdem ve branşlarına göre değişmekte midir?
- Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmakta mıdır?
- Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri yaratıcı düşünme düzeylerini yordamakta mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile yaratıcı düşünme becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen ilişki tarama modelinde bir araştırmadır. Bir konuya veya olaya ilişkin geçmişte veya halen var olan bir durumu katılımcıların görüş, ilgi, beceri, yetenek, tutum gibi özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını ve analizini hedefleyen çalışmalar tarama çalışması olarak ifade edilirken farklı değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar ise ilişki tarama çalışması olarak adlandırılmaktadır (Karasar, 2014; Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Bu çalışmada öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile yaratıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinden ilişki tarama çalışması kapsamında yürütülmüştür.

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma gurubunu İstanbul ili Esenyurt ilçesinde 2016-2017 yılı bahar döneminde öncesi eğitimi, sınıf ve branş öğretmeni olarak görev yapan öğretmenler arasından uygun (kolay ulaşılabilir) örnekleme yoluyla seçilen toplam 179 öğretmen oluşturmuştur. Uygun (kazara) örnekleme zaman açısından hızlı, maliyeti düşük ve kolay olanı yapma şeklinde ifade edilmektedir (Patton, 2015; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Öğretmenlerin %50.8'i (N=91) erkek ve %49.2 si (N=88) ise kadındır. Ayrıca öğretmenlerin %8.4'ü (N=15) okul öncesi eğitimi öğretmeni %55.9'u (N=100) sınıf öğretmeni ve %35.8'i (N=64) branş (Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, İngilizce, Fen Bilgisi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri, Resim, Müzik, Beden Eğitimi) öğretmenidir. Öğretmenlerin %55.3'ü (N=99) 0-5 yıl arası, %28.5'i (N=51) 6-10 yıl arası ve 16.2'si (N=29) ise 11-15 yıl arası görev yapmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Öğretmen Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği (YANDE): Öğretmen ve öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerini belirlemeye yönelik Semerci (2007) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte 20'si olumsuz ve 15'i olumlu olmak üzere 35 madde yer almaktadır. Olumsuz maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçek, sürekli ve amaçlı düşünme, açık fikirlilik, sorgulayıcı ve etkili öğretim, öğretim sorumluluğu ve bilimsellik, araştırmacı, mesleğe bakış ve öngörülme ve içten olmayı içeren 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin yedi alt boyutunda güvenilirlik katsayıları 0.357 ile 0.79 arasında değişmektedir. Ölçeğin bütün olarak iç tutarlılık katsayısı ise .91 şeklinde belirlenmiştir. Geliştirilme sürecinde YANDE ölçeğinin KMO değeri 0.909, Bartlett testi değeri ise 6811.461 şeklinde hesaplanmıştır. Ölçeğin derecelendirilmesi, "Tamamen katılıyorum (5), Çoğunlukla katılıyorum (4), Kısmen katılıyorum (3), Çoğunlukla katılmıyorum (2), Hiç katılmıyorum (1)" şeklindedir. Ayrıca ölçeğin toplam madde korelasyonları 0.308 ile 0.607 arasında değişmektedir. Ölçme aracının test-tekrar test korelasyonu .74 şeklinde belirlenirken, ölçüt geçerliliği için California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği ile .69 ve Kritik Düşünme Becerileri Ölçeği ile .61 düzeyinde ilişki gösterdiği belirlenmiştir. Yapılan çalışmada ölçme aracının iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .87 şeklinde belirlenmiştir.

"Ne Kadar Yaratıcısınız?" Yaratıcılık Ölçeği: Ölçeğin orijinali Whetton ve Cameron (2002) tarafından "How Creative Are You?" ismiyle yayınlanmıştır. Ayrıca ölçme aracı Türkçeye uyarlanarak geçerlik güvenilirlik çalışması ilk kez Aksoy (2004) tarafından yapılmıştır. Ölçekte yer alan maddeler A katılıyorum, B kararsızım ve C Katılmıyorum şeklindedir. Ölçekte yer alan maddeler en düşük -2 ve en yüksek ise 30 puan değerine sahiptir. Ölçme aracı 39 derecelendire ve 1'i kategori türünde olmak üzere toplam 40 madde bulunmaktadır. Ancak 40 soru derecelendirme türünde olmamakla birlikte verilen 54 sıfat arasından katılımcıların kendilerine uygun olan 10 sıfatı seçmesi şeklinde yapılmaktadır. 40 soruda yer alan sıfatların değerleri 0 ile 2 puan arasında değişmektedir. Ölçeğin puanlaması önceden belirlenen puanlar üzerinden katılımcıların cevapları doğrultusunda yapılmaktadır. Ölçme aracının iç tutarlılık katsayısı .94 şeklinde belirlenirken, toplam madde korelasyonları ise .30 ile .92 arasında değişmektedir. Yapılan bu çalışma için ölçme aracının iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .84 şeklinde belirlenmiştir.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmada veri toplama süreci gönüllük esasına uygun olarak İstanbul ili Esenyurt ilçesinde görev yapan okul öncesi, sınıf ve çeşitli alanlarda (Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, İngilizce, Fen Bilgisi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri, Resim, Müzik, Beden Eğitimi) görev yapan branş öğretmenlerinden elde edilmiştir. Ölçme araçları katılımcılara dağıtıldıktan sonra nasıl doldurmaları gerektiğine dair kısa bir açıklama yapılmıştır. Açıklamadan sonra öğretmenler bireysel olarak ölçme aracı maddelerine cevap vermişlerdir. Araştırmacılar araştırma verilerinin toplanmasında birebir rol almış ve bizzat veri toplama sürecinde bulunmuşlardır. Ölçme araçlarının öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve yaratıcı düşünme düzeylerini ölçtüğü varsayılmıştır. Bu doğrultuda çalışmada elde edilen veriler çalışmaya katılanlarının sayısı ve ölçme araçlarının mevcut durumu ölçmeleri ile sınırlı olduğu söylenebilir.

2.5. Verilerin Analizi

Veri analizi işlemine başlamadan önce veri setinde kayıp verilerin ve uç değerler Box-Plot grafiği ile incelenmiştir. Daha sonra normallik testi için Kolmogorov-Smirnov testi yapılmış ve veri setinin normal dağılım gösterdiği saptanmıştır ($Z=-.057$, $p=.200$). Ayrıca normal dağılım için Tabachnick ve Fidell, (2013) basıklık ve çarpıklık değerlerinin $-1,5$ ile $+1,5$ arasında olmasının normallik varsayımını karşılayacağını ifade etmektedir. Çalışma kapsamında ise basıklık ve çarpıklık değerlerinin $-.08$ ile $-.11$ olduğu belirlenmiştir. Yapılan işlemlerin ardından elde edilen veriler İlişkisiz Örneklemeler İçin T-Testi, İlişkisiz Örneklemeler Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), puan değerleri arasındaki ilişkileri belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı ve veriler arasındaki yordama durumunu ortaya koymak için Basit Doğrusal Regresyon Analizi gibi istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Ayrıca ANOVA analizleri sonucunda ortaya çıkan anlamlılık düzeyinin yönünü belirlemek için ise Post Hoc Tukey yöntemi kullanılmıştır.

3. Bulgular

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve yaratıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmanın alt amaçlarında cevapları aranan soruların cevapları tablolar şeklinde aşağıda sunulmuştur. Araştırmanın bulgularına göre;

Tablo 1. Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri ve Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin Cinsiyet Faktörüne Göre T-Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	X	SS	t	df	p
Sürekli ve Amaçlı Düşünme	Erkek	91	28.8571	3.94848	.564	177	.573
	Kadın	88	28.4886	4.76576			
Açık Fikirlilik	Erkek	91	26.8462	2.07055	-1.233	177	.219
	Kadın	88	27.3182	2.98481			
Sorgulayıcı ve Etkili Öğretim	Erkek	91	23.3736	1.88943	5.365	177	.000
	Kadın	88	21.1023	3.55269			
Öğretim Sorumluluğu ve Bilimsellik	Erkek	91	20.1978	2.91059	.120	177	.905
	Kadın	88	20.1477	2.65460			
Araştırmacı	Erkek	91	25.1209	4.57975	.340	177	.734
	Kadın	88	24.9091	3.69727			
Öngörülü ve İçten Olma	Erkek	91	16.7143	2.82168	-.093	177	.926
	Kadın	88	16.7500	2.30567			
Mesleğe Bakış	Erkek	91	7.1868	1.89685	2.466	177	.015
	Kadın	88	6.5455	1.56035			
Yansıtıcı Düşünme Eğilimi	Erkek	91	148.2747	14.88927	1.360	177	.175
	Kadın	88	145.2614	14.74339			
Yaratıcı Düşünme Düzeyi	Erkek	91	48.6264	9.16715	.194	177	.846
	Kadın	88	48.3864	7.21179			

Tablo 1 incelendiğinde öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimi alt boyutları ve yaratıcı düşünme düzeyi cinsiyet faktörüne göre değişimi görülmektedir. Bu doğrultuda öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilim alt boyutları açısından sorgulayıcı ve etkili öğretim ($t=5.365$), mesleğe bakış puanları ($t=2.466$) erkek öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık belirlenirken ($p<.05$), diğer alt boyutlarda cinsiyet

faktör açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Ayrıca öğretmenlerin yaratıcı düşünme düzeylerinin cinsiyet açısından değişiklik göstermediği söylenebilir ($p>.05$).

Tablo 2. Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri ve Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin Kıdem Faktörüne Göre Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyutlar		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Farklılık
Sürekli ve Amaçlı Düşünme	Gruplar Arası	53.242	2	26.621	1.406	.248	
	Gruplar İçi	3331.965	176	18.932			
	Toplam	3385.207	178				
Açık Fikirlilik	Gruplar Arası	95.495	2	47.747	7.814	.001	1-3
	Gruplar İçi	1075.410	176	6.110			2-3
	Toplam	1170.905	178				
Sorgulayıcı ve Etkili Öğretim	Gruplar Arası	2.434	2	1.217	.130	.878	
	Gruplar İçi	1647.745	176	9.362			
	Toplam	1650.179	178				
Öğretim Sorumluluğu ve Bilimsellik	Gruplar Arası	60.365	2	30.183	4.039	.019	2-1
	Gruplar İçi	1315.266	176	7.473			
	Toplam	1375.631	178				
Araştırmacı	Gruplar Arası	68.591	2	34.296	2.005	.138	
	Gruplar İçi	3010.358	176	17.104			
	Toplam	3078.950	178				
Öngörülü ve İçten Olma	Gruplar Arası	4.719	2	2.359	.354	.703	
	Gruplar İçi	1174.410	176	6.673			
	Toplam	1179.128	178				
Mesleğe Bakış	Gruplar Arası	35.122	2	17.561	5.956	.003	2-1
	Gruplar İçi	518.923	176	2.948			2-3
	Toplam	554.045	178				
Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Toplam Puan	Gruplar Arası	995.975	2	497.988	2.290	.104	
	Gruplar İçi	38273.377	176	217.462			
	Toplam	39269.352	178				
Yaratıcı Düşünme Düzeyi Toplam Puan	Gruplar Arası	295.100	2	147.550	2.202	.114	
	Gruplar İçi	11795.638	176	67.021			
	Toplam	12090.737	178				

Not: 1= 0-5 Yıl Arası; 2= 6-10 Yıl Arası; 3= 11-15 Yıl Arası

Tablo 2' ye göre öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimi alt boyutlarından açık fikirlilik alt boyutun da 11-15 yıl arası çalışan öğretmenler ile 0-5 yıl ve 6-10 yıl arası çalışan öğretmenler arasında 0-5 yıl ve 6-10 yıl arası çalışan öğretmenler lehine anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir ($F= 7.81$; $p<.05$). Öğretim sorumluluğu ve bilimsellik alt boyutunda ise 0-5 yıl arası çalışan öğretmenler ile 6-10 yıl arasında çalışan öğretmenler arasında 6-10 yıl arası çalışan öğretmenler lehine anlamlı bir farklılığın olduğu söylenebilir ($F=4.04$; $p<.05$). Mesleğe bakış alt boyutun da ise 11-15 ve 0-5 yıl arası çalışan öğretmenler ile 6-10 yıl arası çalışan öğretmenler arasında 6-10 yıl arası çalışan öğretmenler lehine anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır ($F=5.96$; $p<.05$). Yaratıcı düşünme becerisi açısından ise öğretmenlerin kıdemlerinin anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir.

Tablo 3. Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri ve Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin Branş Faktörüne Göre Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyutlar		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Farklılık
Sürekli ve Amaçlı Düşünme	Gruplar Arası	12.897	2	6.448	.337	.715	
	Gruplar İçi	3372.310	176	19.161			
	Toplam	3385.207	178				
Açık Fikirlilik	Gruplar Arası	4.424	2	2.212	.334	.717	
	Gruplar İçi	1166.481	176	6.628			
	Toplam	1170.905	178				
Sorgulayıcı ve Etkili	Gruplar Arası	3.029	2	1.515	.162	.851	

Öğretim	Gruplar İçi	1647.149	176	9.359				
	Toplam	1650.179	178					
Öğretim Sorumluluğu ve Bilimsellik	Gruplar Arası	41.510	2	20.755	2.738	.067		
	Gruplar İçi	1334.121	176	7.580				
	Toplam	1375.631	178					
Araştırmacı	Gruplar Arası	124.856	2	62.428	3.719	.026	3-2	
	Gruplar İçi	2954.093	176	16.785				
	Toplam	3078.950	178					
Öngörölü ve İçten Olma	Gruplar Arası	19.488	2	9.744	1.479	.231		
	Gruplar İçi	1159.640	176	6.589				
	Toplam	1179.128	178					
	Gruplar Arası	29.687	2	14.843	4.982	.008		
Mesleğe Bakış	Gruplar İçi	524.358	176	2.979			2-1	
	Toplam	554.045	178					
Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Toplam Puan	Gruplar Arası	394.479	2	197.239	.893	.411		
	Gruplar İçi	38874.873	176	220.880				
	Toplam	39269.352	178					
Yaratıcı Düşünme Düzeyi Toplam Puan	Gruplar Arası	572.587	2	286.294	4.375	.014	2-3	
	Gruplar İçi	11518.150	176	65.444				
	Toplam	12090.737	178					

Not: 1= Okul Öncesi Eğitimi Öğretmemeleri; 2= Sınıf Öğretmeni; 3= Branş Öğretmeni (Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, İngilizce, Fen Bilgisi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri, Resim, Müzik, Beden Eğitimi)

Tablo 3 'e göre öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri alt boyutlarından araştırmacı boyutu branş öğretmenleri ile sınıf öğretmenleri arasında branş öğretmenleri lehine göre anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F=3.72$; $p<.05$). Mesleğe bakış boyutunda ise sınıf öğretmenleri ile okul öncesi eğitimi öğretmenleri arasında sınıf öğretmenleri lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($F=4.98$; $p<.05$). Diğer boyutlarda ise anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir ($p>.05$). Yaratıcı düşünme düzeyleri açısından branş öğretmenleri ile sınıf öğretmenleri arasında sınıf öğretmenleri lehine anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir ($F=4.38$; $p<.05$).

Tablo 4. Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri ve Yaratıcı Düşünme Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

Boyutlar	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Sürekli ve Amaçlı Düşünme	1								
2. Açık Fikirlilik	.307**	1							
3. Sorgulayıcı ve Etkili Öğretim	.475**	.513**	1						
4. Öğretim Sorumluluğu ve Bilimsellik	.670**	.277**	.371**	1					
5. Araştırmacı	.425**	.248**	.399**	.601**	1				
6. Öngörölü ve İçten Olma	.410**	.133	.308**	.456**	.645**	1			
7. Mesleğe Bakış	.217**	.293**	.275**	.290**	.215**	.128	1		
8. Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Toplam Puan	.784**	.548**	.701**	.789**	.780**	.660**	.426**	1	
9. Yaratıcı Düşünme Düzeyi Toplam Puan	.199**	.376**	.230**	.330**	.302**	.151*	.749**	.432**	1

** $p<.01$; * $p<.05$

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri alt boyutları ile yaratıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Yansıtıcı düşünme eğilimi alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde pozitif yönde en yüksek ilişkinin öğretim sorumluluğu ve bilimsellik alt boyutu ile yansıtıcı düşünme eğilimi toplam puanları arasında ($r=.789$; $p<.01$) olduğu görülmektedir. En düşük ilişki ise sürekli ve amaçlı düşünme alt boyutu ile mesleğe bakış alt boyutu arasında ($r=.217$; $p<.01$) olduğu görülmektedir. Ayrıca açık fikirlilik ve öngörölü ve içten olma alt boyutları ve öngörölü ve içten olma ile mesleğe bakış alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı söylenebilir. Başka bir açıdan ise yansıtıcı düşünme eğilimleri alt boyutları ile yaratıcı düşünme düzeyi puanları arasında pozitif

yönde anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda yansıtıcı düşünme becerilerinden mesleğe bakış alt boyutu ile yaratıcı düşünme düzeyi pozitif yönde en yüksek düzeyde ilişki gösterirken ($r=.789$; $p<.01$), öngörülü ve içten olma becerisi ile yaratıcılık düzeyi pozitif yönde en düşük düzeyde ilişki göstermiştir ($r=.151$; $p<.05$). Yansıtıcı düşünme eğilimi toplam puanı ile yaratıcı düşünme düzeyi puanı arasındaki ilişki ise ($r=.432$ $p<.01$) şeklinde belirlenmiştir.

Tablo 5. Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri ve Yaratıcı Düşünme Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. E	β	t	p
Sabit	109.001	6.010		18.138	.000**
Yansıtıcı Düşünme	.779	.122	.432	6.378	.000**
R=.432	R ² =.187				
F=40.682	p=.00**				

** $p<.01$

Tablo 13 incelendiğinde öğretmenlerin toplam yansıtıcı düşünme toplam puanları ile yaratıcı düşünme puanları arasında anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir. $R^2=.187$, $R=.432$, $F=40.682$, $p<0,01$. Buna göre yansıtıcı düşünme toplam puanları toplam varyansını %19 düzeyinde açıklamaktadır. Standardize edilmiş (β) katsayısı ve t değeri incelendiğinde yansıtıcı düşünme toplam puanları yaratıcı düşünme puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir.

4. Sonuç ve Tartışma

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve yaratıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmanın sonuçlarına göre;

Yansıtıcı düşünme eğilimi alt boyutlarından sorgulayıcı ve etkili öğretim ve mesleğe bakış açıları arasında cinsiyete göre erkek öğretmenler lehine anlamlı farklılık bulunurken diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır. Özcan (2002) yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında erkeklerin kadınlara göre daha yansıtıcı düşündüğünü ortaya koymuştur. Ancak Kaf-Hasırcı ve Sadık, (2011) yapmış olduğu sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin incelenmesi adlı çalışmada cinsiyet faktörüne göre ölçeğin açık fikirlilik alt boyutunda kadın öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık bulurken diğer boyutlarda anlamlı farklılık bulamamıştır. Yansıtıcı düşünme eğilimlerinde cinsiyetin anlamlı bir farklılık oluşturmadığı çalışmalar vardır. Tümkaya ve Hürüoğlu (2013) öğretim elemanlarının yansıtıcı düşünme eğilimleri adlı çalışmasında cinsiyetin yanlıtlılıkta anlamlı farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde ise çalışmadan elde edilen bulgu ile alan yazında yer alan çalışmaların nispeten örtüştüğünü söylemek mümkündür. Ayrıca öğretmenlerin yaratıcı düşünme düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılığın olmadığı saptanmıştır. Çağ-Adıgüzel (2016) çalışmasında sınıf öğretmenlerinin cinsiyet faktörü açısından yaratıcı düşünme becerilerinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını belirlemiştir. Benzer şekilde Gülerlerli (2014)' de çalışmasında öğretmenlerin cinsiyetleri ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı farklılığın olmadığını belirlemiştir. Bu çalışma ile yapılan çalışmanın bulgularının örtüştüğü söylenebilir. Alan yazında yapılan bazı çalışmanın bulguları ise yapılan bu çalışma ile örtüşmemektedir. Örneğin; Altın (2010) kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha yaratıcı olduklarını ifade etmektedir.

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimi açık fikirlilik alt boyutunda 0-5 yıl çalışan öğretmenler 6-10 ve 11-15 arasında görev yapan öğretmenlere göre daha açık fikirli oldukları belirlenmiştir. Mesleğin ilk yıllarındaki açık fikirliliğin yıllar geçtikçe mesleki tükenmişliğe bağlı olarak azalmış olabileceği bu sonuca ulaşmada etkili olabileceği düşünülmektedir. Yansıtıcı düşünme eğiliminin sorgulayıcı ve etkili öğretim alt boyutunda 6-10 yıl arası çalışan öğretmenler ile 0-5 ve 11-15 yıl çalışan öğretmenler arasında 6-10 yıl çalışan öğretmenler lehine anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Yansıtıcı düşünme eğilimi mesleğe bakış açısı alt boyutunda 6-10 yıl arası çalışan öğretmenler ile 0-5 ve 11-15 yıl çalışan öğretmenler arasında 6-10 yıl çalışan öğretmenler lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Yansıtıcı düşünme eğilimi diğer boyutlarında ise kıdem değişkeni açısından anlamlı farklılıkların bulunmadığı söylenebilir. Bu bulgular alan yazında yapılan çalışmalar ile benzerlik göstermektedir. Alp (2007) 21 yıl üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin 11-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre yansıtıcı düşünme eğilimlerinin daha olumlu olduğu ifade etmektedir. Ancak Ergüven (2011) öğretmenlerin kıdem açısından yansıtıcı düşünme eğilimleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını belirlemiştir. Güvenç (2012) tarafından yapılan bir çalışmada ise sınıf öğretmenlerinin kıdem değişkeni açısından yansıtıcı düşünme becerilerinde anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin

yaratıcı düşünme düzeyi ise kıdem değişkeni açısından anlamlı olarak farklılık göstermemektedir. Benzer şekilde ise Çağ-Adıgüzel (2016) çalışmasında öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermediğini belirtmiştir. Bu bulgu ile yapılan çalışmanın sonucunun örtüştüğü söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde bu bulguyu destekler nitelikte çalışmaların olduğu gibi desteklemeyen çalışmalarında olduğu görülmektedir. Örneğin; Zembat, İlçi Küsmüş ve Yılmaz (2018) ise 11-15 yıl kıdemi olan öğretmenler ile 0-5 yıl kıdemi olan öğretmenler arasında 11-15 yıl kıdemi olan öğretmenler lehine; 16 ve üstü yıl kıdemi olan öğretmenler ile 0-5 yıl kıdemi olan öğretmenler arasında 16 ve üstü yıl kıdemi olan öğretmenler lehine anlamlı farklılığın olduğunu saptamışlardır. Bu bulgu ile yapılan çalışmanın sonucu örtüşmemektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin mesleki kıdem ile yaratıcılık düzeyleri arasındaki farklılık inceleyen farklı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Yansıtıcı düşünme eğilimi araştırmacı alt boyutuna göre branş öğretmenleri (İngilizce, Matematik, Sosyal Bilgiler, Fen) sınıf öğretmenlerine göre daha araştırmacı oldukları görülmüştür. Yansıtıcı düşünme eğilimi öngörülü ve içten olma alt boyutunda ise sınıf öğretmenleri ile okul öncesi öğretmenleri arasında sınıf öğretmenleri lehine anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Yansıtıcı düşünme eğiliminin diğer boyutlarda ise anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Durdukoca ve Demir (2012) yaptıkları çalışmada ilköğretim öğretmenlerinin branşlarına göre yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığını ifade etmektedirler. Dolayısıyla bu çalışmanın bazı bulgularının alan yazın ile paralellik gösterdiğini söylemek mümkündür. Diğer bulgularının (araştırmacı, öngörülü ve içten olma) örtüşmemesini ise kullanılan ölçme aracı ve çalışmanın yapıldığı örneklem grubun farklılığı ile açıklamak mümkündür. Ayrıca öğretmenlerin yaratıcı düşünme düzeyleri branş değişkeni açısından incelendiğinde branş (İngilizce, Matematik, Sosyal Bilgiler, Fen) öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre daha yaratıcı oldukları belirlenmiştir. Branş öğretmenlerinin çok fazla sınıfta çok fazla öğrenciyle eğitim çalışması yapmasından dolayı daha fazla araştırma gereği duymalarından kaynaklandığı öngörülmüştür. Şahin (2010) ise ilköğretim öğretmenleri ile yaptığı çalışmasında branş değişkeninin öğretmenler arasında yaratıcı düşünme düzeyi açısından anlamlı farklılık oluşturmadığını belirlemiştir. Bu bulgu ile çalışmadan elde edilen bulgunun örtüşmediğini söylemek mümkündür.

Yansıtıcı düşünme eğilimleri alt boyutları ile yaratıcı düşünme becerisi puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Bu doğrultuda yansıtıcı düşünme becerilerinden mesleğe bakış alt boyutu ile yaratıcı düşünme becerileri pozitif yönde en yüksek düzeyde ilişki gösterirken, öngörülü ve içten olma becerisi ile yaratıcılık becerisi pozitif yönde en düşük düzeyde ilişki göstermiştir. Çalışma kapsamında belirlenen bu ilişkiyi destekler nitelikte alan yazında çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Altın ve Saracaloğlu (2018) çalışmalarında bireylerin "açık görüşlü, yargılarında dürüst, sorunları gidermeye istekli, meraklı, yeteneklerine güvenen, empatik, kendi kapasitesinin farkında olan, kendi kendini düzeltebilen, düşüncelerle bağlantı kurabilen, alçakgönüllü, önyargısız, yaratıcı, yansıtıcı ve eleştirel düşünme arasında benzerliklerin olduğunu ifade etmişlerdir. Bu benzerlikler ele alındığında yaratıcı düşünme düzeyi ile yansıtıcı düşünme eğilimi arasındaki pozitif ilişkilerin olmasının beklenen bir durum olduğunu söylemek mümkündür. Benzer şekilde de Ersözlü (2008), yansıtıcı düşünmenin diğer düşünme türlerinden bağımsız olmadığını yaratıcı düşünme gibi düşünme türleri ile bağlantılı olduğunu ifade etmektedir.

Çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öğretmenlerin İstanbul'un bir ilçesinden seçilmesi ve çalışma grubu arasında diğer ilçelerden öğretmen olmaması, çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerinin çocuğunun 0-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip olması çalışmanın sınırlılıkları arasında gösterilebilir. Ayrıca çalışmada kullanılan ölçme araçlarının ilgili becerileri ölçtüğü ve araştırmaya katılan öğretmenlerin ölçme araçlarındaki soruları içtenlikle ve samimiyetle cevapladıkları varsayılmıştır. Araştırma bulguları ve sınırlılıkları çerçevesinde ise şu önerilere yer verebiliriz. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ile yaratıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmadan hareketle benzer problem durumu öğretmen adayları ile yürütülebilir. Ayrıca öğretmenlerin yaratıcı düşünme düzeyi ve yansıtıcı düşünme eğilimleri nitel veya karma yöntem araştırmaları ile desteklenebilir. Yapılacak benzer çalışmalar daha geniş bir çalışma grubu ve bütün öğretmenlik alanlarını kapsayacak şekilde tekrar ele alınabilir. Öğretmenlerin yaratıcı düşünme düzeyleri ile öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerileri arasındaki ilişkilere odaklanabilecek çalışmalar yürütülebilir. Ayrıca çalışma kapsamında ele alınan demografik değişkenler ile öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve yaratıcı düşünme düzeyleri arasındaki anlamlı farklılık alan yazında yer alan çalışmaların bazı ile örtüşürken bazıları ile çalışmaktadır. Dolayısıyla bu durumu daha net ortaya koyabilecek geniş örneklem grupları ile çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Aksoy, B. (2004). *Coğrafya öğretiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımı* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Alp, S. (2007). *İlköğretim 1. kademe öğretmenlerinin yansıtıcı düşünce üzerine bakış açıları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Alp, S. ve Taşkın, Ş. Ç. (2008). Eğitimde yansıtıcı düşüncenin önemi ve yansıtıcı düşünceyi geliştirme. *Milli Eğitim Dergisi*, 178, 311-320.
- Altın, B. (2010). *İlköğretimde görevli öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarıyla yaratıcılıkları ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Altın, M. ve Saracaloğlu, A. S. (2018). Yaratıcı, eleştirel ve yansıtıcı düşünme: benzerlikler-farklılıklar. *International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES)*, 4(1), 1-9.
- Altınok, H. (2002). *Yansıtıcı öğretim: önemi ve öğretmen eğitimine yansımaları*. Ankara: Anı Yayıncılık, 8(2), 66-73.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cengiz, C. ve Karataş, F. Ö. (2015). Yansıtıcı düşünmeyi geliştirme: fen Bilgisi öğretmen adayları ile gerçekleştirilen yansıtıcı günlük tutma uygulamasının etkileri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 120-129.
- Çağ-Adıgüzel, D. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerileri ile öğretmen davranışlarının öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Davaslıgil, Ü. (1989). Yaratıcılık ve oyun. *Eğitim ve Bilim*, 13, 145-166.
- Dewey, J. (1933). *How we think*. Newyork: Prometheus Books.
- Doğan-Dolapçioğlu, S. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme düzeylerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Duran, C. ve Saraçoğlu, M. (2009). Yeniliğin yaratıcılıkla olan ilişkisi ve yaratıcılığın geliştirilmesi. *Celal Bayar Üniversitesi İ.B.F.F Dergisi*, 16(1), 57-71.
- Durdukoca, F. ve Demir, F. (2012). İlköğretim öğretmenlerin bazı değişkenlere göre yansıtıcı düşünme düzeyleri ve düşüncelerindeki öğretmen niteliklerinin yansıtıcı öğretmen niteliklerine uygunluğu. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 357-374.
- Ersözlü, Z. N. (2008). *Yansıtıcı düşünmeyi geliştirici etkinliklerin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Gülererli, N. (2014). *Öğretmenlerin evlilik uyumları ile yaratıcılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Güney, K. (2008). *Mikro yansıtıcı öğretim yönteminin öğretmen adaylarının sunu performansını ve yansıtıcı düşünmesine etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Güvenç, Z. (2012). *Sınıf öğretmenlerinin duygusal zekâları ile yansıtıcı düşünme becerileri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Hepşen, O. (2010). Yansıtıcı düşünme etkinliklerinin piyano öğrenme sürecinde öğrencilerin akademik başarısına etkisi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 5(3), 128-138.
- Kaf-Hasırcı, Ö ve Sadık, F. (2011). Sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 195-210.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Kızılkaya, G. ve Aşkar, P. (2009). Problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerisi ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim* 34(154), 82-92.
- Kranyik, R. D. & Bartlett, A. W. (1965). Creativity and the elementary-school teacher. *The Elementary School Journal*, 66(1), 2-9.
- Lipman, M. (2003). *Thinking in education*. New York: Cambridge University Press.
- Mezirow, J. (1991). *Transformative dimensions of adult learning*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Mousavi, S. H., Heidary, A. & Pour F. K. (2011). The relationship between leadership styles and physical education teachers creativity. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 1(3), 82-84.
- Norton, J. L. (1994). *Creative thinking and locus of control as predictors of reflective thinking in preservice teachers*. <http://eric.ed.gov/ERICDocs/data/>, Erişim tarihi 09.01. 2017.

- Özcan, T. (2002). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinin genel amaçlarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi: Kilis ilinde bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Patton, M. Q. (2015). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün ve S. Beşir Demir. Çev. Ed.) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- San, İ. (1985). *Sanat ve eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Schreglmann, S. ve Kazancı, Z. (2016). Öğretmen adaylarının "yaratıcı öğretmen" kavramına yönelik metaforik algıları. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 3(3), 21-34.
- Semerci, Ç. (2007). Öğretmen ve öğretmen adayları için yansıtıcı düşünme eğilimi (YANDE) ölçeğinin geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(3), 1351-1377.
- Sönmez, V. (2010). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sungur, N. (1997). *Yaratıcı düşünce*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Şahin, E. (2010). *İlköğretim öğretmenlerinde yaratıcılık, mesleki tükenmişlik ve yaşam doyumu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (sixth ed.) Pearson, Boston.
- Taggart, G. L. & Wilson, A. P. (1998). *Promoting reflective thinking in teachers*. USA: Corwin Press.
- Tan, K. S. & Goh, N. K. (2008). Assessing students reflective responses to chemistry-related learning tasks. *USChina Education Review*, 5(11), 28-36.
- Tuna, S. ve Temizkalp, G. (2013). Öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeyleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2).
- Tümkiye, S. ve Huriöğlü, L. (2013). Öğretim elemanlarının yansıtıcı düşünme becerileri. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1), 243-256.
- Uçar, R. ve Dağlı, A. (2017). İlkokul müdürlerinin dağıtıcı liderlik davranışları ile öğretmenlerin motivasyon ve yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(60), 198-216.
- Uslu, M. (2013). Müzik eğitiminin yaratıcılık boyutu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 71-80.
- Whetton, D.A. ve Cameron, K.S. (2002). *Answers to Exercises Taken From Developing Management Skills*. 3rd Edition, At Northwestern University.
- Wilson, B. (1997). *Reflections on constructivism and instructional design*. NJ: Educational Technology Publications.
- Yavuzer, H. (1996). *Çocuk psikolojisi birey ve öğrenme*. Ankara: Bilim Yayınları.
- Yenilmez, K. ve Yolcu, B. (2007). Öğretmen davranışlarının yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 95-105.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yorulmaz, M. (2006). *İlköğretim I. kademesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünmeye ilişkin görüş ve uygulamalarının değerlendirilmesi (Diyarbakır ili örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Zembat, R., İlçi-Küsmüş, G. ve Yılmaz, H. (2018). *Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı düşünme eğilimleri ve sınıf yönetimleri* (Ed. Dinçer, S). Değişen dünyada eğitim (s. 67-80). Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.

Bu makale Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır. Makalenin okuma, indirme, kopyalama, dağıtma ve yazdırma hakları herkes için kalıcı olarak serbest bırakılmıştır.

This article licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license and permanently free for everyone to read, download, copy, distribute and print.